نووسەری کورد بۆ کێ دەنووسێت؟.. سەدیق سەعید ڕواندزی

هەموو ڕەهەندە مانایەکانی نووسین، لەوەدا دەردەکەون کە چەند دەتوانرێت کاریگەریەتی لە سەر هزر و بیرکردنەوەی خوێنەر دروست بکات و مەوداکانی بیرکردنەوە و تێڕامانی هزری فراوانتر بکەن . لەنێوەندی ڕۆشنبیریی کوردیدا، بە هەزاران کەس دەنووسن، کتێب چاپ دەکەن، بیروڕاکانییان دەخەنە ڕوو، هەیانە ساڵانە پێنج شەش کتێبی بە ناو فیکریی، شیعر، لێکۆڵینەوە، سیاسەت و ڕۆژنامەوانی و مەعریفە بڵاودەکاتەوە، بە بێ ئەوەی نووسینەکانی بە خوێنەران بەهایان هەبێت و جێگەی خۆیان بگرن. بێگومان ڕەنگە باس و بابەتی کتێبەکان گرنگ و پێویست بن، بەڵام لەوە گرنگتر ئەوەیە، بە چ مۆدێکی نووسین دەیگەیەنێت؟ چ پەیامێك و مەبەستێکت هەیە و ڕووت لە کام خوێنەرە؟ خوێنەرێکی سادەی کورد، کە تا ئێستاش نیتشە ناناسێت، یان خوێنەرێکی ئەڵمانی؟ ئایا پێویست دەکات، سەد جار باسی هایدگەر بکەیت لە نووسینێکدا، لە کاتێکدا تۆ ڕووت لە خوێنەری کوردە، نەك نەتەوەیەکی دیکە؟ گەر سەرنج لە زمانی نووسینی بەشێك لە نووسەرانی کورد بدەین، بە تایبەتیش لە بواری هزریی و لێکۆڵینەوەدا، دەبینین زمانێکی یەکجار وشك و برینگ بێ مانایەو خوێنەر دوای ئەوەی لە خوێندنەوەی وتارەکە دەبێتەوە، ناچارە ئەو پرسیارە لە خۆی بکات بەڕاست ئەوە چی بوو من خوێندمەوە؟ چ سوودێکم لەم وتارە بینی، کەکاتێکی زۆری خۆمم بۆ تەرخان کرد؟ بە بڕوای من، نووسەری کورد هیچ کاتێك نابێت ئەوەی بیر بچێت کە ئەو بۆ خوێنەری کورد دەنووسێت و ڕووی لە خوێنەرێکە ڕەنگە زانیارییەکی هەمە لایەنەی لە هەموو ڕووەکەوە نەبێت. ئەمە بەو مانایە نییە نووسین سادە بکەینەوە، بەڵکو بەو مانایەی چۆن ئەوەی مەبەستمانە دەیگەیەنین؟ ئایا پێویست دەکات کاتێ لە بارەی شاعیرێکی کوردەوە دەنووسین، سەد جار ناوی نیتشە و هایدگەر و کانت و دیکارت و ئەدۆرنۆ بێنین؟ جارێکیان هاوڕێیەکی شاعیرم پێی گوتم (نووسەرێك کتێبێکی لە بارەی حەمە عومەر عوسمان نووسیبوو، کەچی هێندەی باسی نیتشەی کردبوو، هەرباسی شیعرەکانی نەکردبوو، گوتی منیش پێم گوت، تۆ کتێبت لە سەر نیتشە نووسیوە، یان حەمە عومەر عوسمان؟) بە داخەوە ئەمە بۆتە مۆدێك لە دنیای نووسینی ئێمەدا و نووسەران بڕوایان وایە، چەند باسی

فەیلەسوفانی دنیا بکەن و ناوەکانیان ڕیزبکەن، ئەوەندە ڕۆشنبیرتر و داناتر دەردەکەون. لە کاتێکدا دەکرێ تێ ئەوەی مەبەستە بیگەیەنێت، بەبێ ئەوەی ئاڵۆزییەك لە هزری خوێنەر دروست بکەیت. بەشێکی زۆر لە نووسەرانی کورد، بە تایبەتیش گەنجەکان و ئەوانەی تازە سەرەتای نووسین و دەرکەوتنیانە، بۆ ئەوەی گوایا پیشانی خوێنەرانی بدەن چەند زمان دەزانن، چەند پڕ مەعریفە و ڕۆشنبیرن، دێن لە نووسینەکانیاندا ناوی هەرچی فەیلسوف و بیرمەندی دنیا هەیە ڕیزدەکەن و بیریان دەچێتەوە کە ئەوان ڕوویان لە کام خوێنەرە و بۆ کێ دەنووسن؟ بەڕێشە نووسینەکانیان نەك هەر نابێتە ئیزافەیەك بۆ دنیای ڕۆشنبیری ئێمە، بگرە گەلێك جار بە گاڵتەوە و توانجەوە دەگوترێت، نووسەری کورد نیتشە و هایدگەر دەپەرستێت. لەم ڕووەوە دەمەوێ نموونەیەکی بەرجەستە و دیار بهێنمەوە. لەو ڕۆژانەدا، وتارێکی (هاوار محەمەد) ەکم خوێندەوە، کە بە تێگەیشتنی خۆی، قسە لە سەر ئەنفال لە شیعری مامۆستا (ڕێبوار سیوەیلی) دەکات. ئەم بەڕێزە، لە نووسینە دوور و درێژو بێزارکەرەکەی خۆیدا، ناوی هەرچی فەیلەسوفی دنیا هەیە دەهێنێت، تەنێ ئەوەی باسی ناکات ئەنفالە. بەڵگەشم بۆ قسەکەم ئەوەیە، کە خودی مامۆستا سیوەیلی وەڵامی نووسینەکەی داوەتەوە و پێی دەڵێت ئەوەندە خەت نغرۆی ناوی بیرمەندەکانی جیهان کردووە، ئەرکە سەرەکییەکەی نووسینت، کە ڕەنگدانەوەی ئەنفالە لە قەسیدەکەی مندا، لە بیرچووە. زۆر بە ڕوونیش پێی دەڵێت، ئەم شێوازە لە نووسین نەك هەڵەیە، بگرە جۆرێك لە سەر لێ شێواندن و تێنەگەیشتنیشە لە گوتار و مانای دەقی شیعریەدا. سیوەیلی، کە یەکێکە لە دیارترین و پڕ مەعریفەترین نووسەرانی ئێمە و یەکێکیشە لە بە ئاگاترین نووسەرانی کورد، لە هزری فەیلەسوفان و بیرمەندانی دنیا، کەچی مەگەر پێویست بکات و بە دەگمەن دەنا ناویشیان ناهێنێت! گریمان ئێمە مانان وەك خوێنەرێك، ئاستی ڕۆشنبیریی و تێگەیشتنمان لەو نووسینە کەمە، بەڵام ئەگەر وایە، بۆچی سیوەیلی ئەم جۆرە بە ناو نووسین و توێژینەوانە ڕەت دەکاتەوە؟ بەشێك لە نووسەرانی کورد، دەیانەوێت مەعریفەی خۆیان لە نووسیندا نمایش بکەن، بەڵام پرسیار ئەوەیە، ئەوان ئەم مەعریفەیە پیشانی کێ دەدەن؟ خوێنەرێکی ئەڵمان، ئینگلیز و عەرەب؟ یان خوێنەرێکی ئاسایی کورد، کە جگە لە زمانی کوردی هیچ زمانێکی دیکەی بیانی نازانێت؟ ئەم جۆرە بە ناو توێژینەوانە، نەك هەر خزمەت بە دنیای نووسین و ڕۆشنبیری کوردی بە مانا گشتییەکەی ناکەن، بەڵکو لە ئاستی بژاردەی نووسەرانی پڕ مەعریفەش ڕەت دەکرێنەوە، چونکە دەزانن ئەم شێوازە زمانە ئاڵۆز و میکیاژکراوە بە ناوی سەدان فەیلەسوف، سوودێکی ئەوتۆی بە خوێنەری کورد نابێت. نووسەرانی

کورد، دەبێ هەمیشە ئەو پرسیارە لە خۆیان بکەن کە ئایا ئەوان بۆ کێ دەنووسن؟ بۆ خۆیان؟ یان بۆ خوێنەرێکی بیانی؟ دەکرێ تۆ باسی ئەنفال بکەیت، بەڵام لە پەراوێز و بە بچووکی؟ مەگەر باسەکەت لەسەر ئەدۆرنۆیە یان ئەنفال و شیعر؟ بۆچی کتێبەکانی حەمە سەعید حەسەن، دە جار چاپ دەکرێنەوە ولەکتێب فرۆشیەکانیش نامێنن؟ بۆچی خوێنەران بە تاسەوە کتێب و نووسینەکانی ڕێبوار سیوەیلی دەخوێننەوە؟ بێگومان دیارە، چونکە ئەم نووسەرە، دەزانێت هزری خوێنەری کورد بدوێنێت و دیالۆگی لەگەڵ بکات، پرسیاری لا دروست بکات، لە هەمووشی گرنگتر ئاست و تێگەیشتن و زمانی خوێنەری کورد نەك هەر شارەزایە، بەڵکو بە قووڵی خوێندوویەتیەوە و ڕۆچووتە ناوی، بۆیە بە بایەخەوە کتێب و توێژینەوەکانیان دەخوێنرێنەوە. نووسەری کورد، لە بەرای هەمووشتێکدا دەبێ ئەوە بزانێت کە ئەو ڕووی لە خوێنەرێکە و بۆ خوێنەرێك دەنووسێت، کە تا ئێستا هەژار موکریانی و پیرەمێرد و عەلائەدین سەجادی و دڵدار و شێخ ڕەزا ناناسێت، ئیدی چۆن سەدان فەیلەسوفی وەك ئەدۆرنۆ و والتەر بنیامین و ئەوانی دیکە دەناسێت، کە بەشێك لە نووسەرانی ئێمە وەك سیوەیلی دەیەوێت هەر بە ئەوە ناویان دەنن، تا بە خوێنەر بڵێن ئەمانە دەناسین و بزانە چەند ڕۆشنبیرین ؟!

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (4047)ی ڕۆژی 2/4/2024 بڵاوکراوەتەوە.